

Víra a budoucnost

Mladý (relativně) Patočka v řeči k úmrtí Edmunda Husserla (1938) mluví o Husserlově „víře v moc ideálna“. O víc než desetiletí později (asi pod vlivem resp. pod inspirací Rádlovy Útěchy) začíná rozvrhovat myšlenku tzv. negativního platonismu, tj. myšlenku pochopení idejí jako negativních jsoucen, „ne-jsoucen“; kupodivu se zdá, že mu nenapadá tématizovat víru v tato ne-jsoucna, ačkoli v oné řeči praví, že tato víra je „konstitutivní pro evropskou vzdělanost vůbec“ a dává ji do těsné souvislosti s vírou v „tento smysl lidských dějin“. Pod vlivem těchto Patočkových myšlenek se mi jevílo jako naprosto nezbytné udělat malý krůček dál, totiž onu „moc“ ne-jsoucího (ne-předmětného) ideálna chápat rovněž jako ne-jsoucí (ne-danou), nýbrž jako přicházející, adventivní, a tedy „oslovující“ ne-předmětnou, niternou stránku subjektu. Tento krůček se mi jevil tím nutnější a „logičtější“ (pochopitelně nikoli ve smyslu školské logiky), když jsem si ujasnil původní smysl toho světodějného objevu starých židovských proroků, pojmenovaného slovem, překládaným od dob LXX do všech jazykových převodů Bible jako „víra“. Původně šlo skutečně o plné, životní spolehnutí na to jediné spolehlivé v tomto světě, totiž na to adventivní, na to přicházející. V tom také spočívá vlastní zdroj a také důležitost dějinnosti a tím i základ skutečných dějin (které se „dějí“ jenom tam, kde jednají „dějinné subjekty“). Patočka ovšem vznik („založení“) umístil do Řecka; to bylo velké nepochopení, i když nikoli pouhý omyl; Rádl asi dobře viděl, že ta „víra“, jakou se domníval vidět v klasickém (homérském) Řecku, je blízká víře proroky objeovované a vyhlašované, ale viděl také (ostatně podobně jako Hegel), že tato (jen praktická, ale nereflektovaná) víra byla v době vzniku a rozvíjení filosofického myšlení již podlomena, protože – jak bychom dnes řekli – zbavena své orientovanosti na skutečný svět (tedy i svět smyslového poznání, i když nejenom ten – viz onen podtext pesimismu, který je stále cítit ve vztahu k běhu tohoto světa) a na jeho dějinnost a dějiny a „děje“ vůbec.

(Písek, 031018-1.)